CINCIZECI DE ANI DE EXISTENȚĂ A MUZEULUI ETNOGRAFIC AL TRANSILVANIEI

Valer BUTURĂ

Înființarea Muzeului etnografic al Transilvaniei din Cluj, în urmă cu cincizeci de ani, a marcat o etapă importantă în dezvoltarea etnografiei și muzeografiei românești. Încă din prima jumătate a secolului trecut s-a evidențiat importanța documentară a materialelor etnografice în studiul etnogenezei poporului nostru. Interesul pentru valorile culturale și artistice, create de populația Transilvaniei, a sporit în a doua jumătate a secolului trecut, cînd s-a intensificat studierea lor și s-au pus bazele primelor colecții și muzee etnografice.

În Transilvania, înainte de Unirea din 1918, o acțiune susținută a desfășurat în acest sens intelectualitatea progresistă în cadrul Astrei, îmbinînd, în mod strălucit, munca de culturalizare a maselor cu cea de promovare a tradițiilor înaintate. În expozițiile organizate, începînd cu cea din 1862, de la Brașov, obiectele etnografice și de artă populară erau pe primul plan, datorită îndeosebi lui George Barițiu, care prețuia în mod deosebit valorile culturii populare. În adunarea generală de la Turda, din 1880, cînd s-a propus și aprobat înființarea unui muzeu de istorie și etnografie la Sibiu, ca și a unei expoziții de agricultură și industrie în aceeași localitate, a fost ales un comitet compus din nouă membri, în frunte cu George Barițiu, cu menirea de a prezenta cît mai veridic realizările românilor din Transilvania în domeniul culturii materiale și spirituale [1]. Lipsa mijloacelor materiale a întîrziat înființarea muzeului, dar a fost organizată expoziția, deschisă la Sibiu la 27 august 1881, în care numeroasele obiecte etnografice ilustrau din plin măiestria populară, gustul pentru frumos. Abia mai tîrziu prin străduințele depuse de conducerea Astrei, s-au adunat fondurile și s-a înființat Muzeul istoric și etnografic al Asociațiunii, la Sibiu. A fost inaugurat la 19 august 1905, în cadrul unor manifestări impresionante, la care numărul participanților din România a fost evaluat la peste 2 000. Între aceștia au fost străluciți oameni de știință, ca N. Iorga, D. Onciul, Gr. Ștefănescu, dr. C. I. Istrati etc.

[1] M. Sofronie, *Muzeul Astrei (1905–1590)*. în „Studii și comunicări", vol. 13, Muzeul Brukenthal, Sibiu, 1967, p. 313–325.

https://biblioteca-digitala.ro

După 1918, Clujul a devenit centrul unor importante şi complexe activităţi ştiinţifice, între care de o atenţie deosebită s-a bucurat şi etnografia. Cercetarea sistematică a numeroaselor zone etnografice din cuprinsul Transilvaniei şi colecţionarea celor mai valoroase, mai caracteristice forme de cultură, impuneau înfiinţarea unui muzeu [2].

În primăvara anului 1922 s-a constituit o comisie, cu însărcinarea de a face propuneri pentru înfiinţarea unui muzeu etnografic la Cluj. Din comisie au făcut parte profesorii George Vâlsan, Emil Panaitescu şi Romulus Vuia, cărora li s-au alăturat ulterior profesorii Alexandru Lapedatu, George Oprescu şi Sextil Puşcariu. Marele istoric Vasile Pârvan a propus înfiinţarea unor muzee regionale cu profil mixt, care să întregească muzeele naţionale ,dar nu s-au realizat nici măcar cele centrale, necum cele provinciale.

Comisia clujeană a hotărît, la data de 16 iunie 1922, înfiinţarea imediată la Cluj a unui muzeu etnografic [3]. Pentru începerea activităţii, Ministerul Artelor a pus la dispoziţia comisiei suma de 600 000 lei, cu care s-au pus bazele colecţiilor, achiziţionîndu-se două importante colecţii particulare : una cu profil mixt, aparţinînd învăţătorului Andrei Oros şi alta de ceramică, a lui Samuil Leitner din Sibiu. Dar, conform planului de organizare şi dezvoltare, întocmit de comisie şi aprobat de forul tutelar, scopul muzeului era de a întreprinde o acţiune de salvare şi păstrare, de adunare şi conservare a materialului etnografic, mărturia civilizaţiei noastre populare, şi de a deveni un institut de cercetări etnografice, al cărui scop să fie studiul neamului nostru [4].

La data de 1 ianuarie 1923 a fost numit director al muzeului zelosul etnograf Romulus Vuia care a pus bazele instituţiei, a desfăşurat o îndelungată, complexă şi rodnică activitate în cadrul lui [5]. Activitatea oricărui conducător de muzeu, spunea Vuia, trebuie îndreptată în trei direcţii : a) îmbogăţirea şi păstrarea colecţiilor, b) orînduirea lor sistematică pentru a putea fi cercetate de specialişti şi văzute de publicul vizitator şi c) utilizarea materialului adunat pentru cercetări ştiinţifice [6]. A început o acţiune sistematică de colecţionare a obiectelor etnografice, reprezentative pentru toate domeniile culturii populare încă din 1922, în lunile august, septembrie şi octombrie, în Ţara Haţegului şi regiunea Pădurenilor, zone temeinic studiate anterior, în vederea elaborării valoroasei sale lucrări asupra lor [7]. În anul următor au continuat cercetările şi achiziţiile în zonele din vecinătatea acestora, spre sud-vest, din Banat. Pentru mobilizarea intelectualilor de la sate, pentru colecţionarea obiectelor etnografice, a elaborat şi publicat un chestionar, în care se dau indicaţii amănunţite privitoare la domeniile de cercetare şi obiectele asupra cărora trebuie să se îndrepte atenţia colecţionarilor, începînd cu ocupaţiile şi încheind cu cele în legătură cu diferite obiceiuri populare [8].

După proiectul stabilit de comisie, scopul muzeului era să adune şi să conserve materialul etnografic referitor la : poporul român, în special din Transilvania, Banat, Crişana şi Maramureş ; la populaţiile conlocuitoare ; la popoarele înrudite ; la popoarele care au fost în contact cu poporul român şi au influenţat civilizaţia populară românească. Astfel se preconizau 4 secţii : a) Secţia română ; b) Secţia naţionalităţilor din cuprinsul ţării ; c) Secţia popoarelor latine ; d) Secţia popoarelor vecine, avînd ca scop special de a arăta influenţele reciproce [9]. S-a stabilit ca muzeul să nu se mărginească numai la adunarea obiectelor de artă populară, considerate de unii ca singurele demne de a figura într-o colecţie etnografică, deci să nu se aplice, neştiinţific, numai criteriul alegerii obiectelor frumos împodobite ci să se treacă la realizarea unui adevărat muzeu de etnografie.

Realizarea acestor obiective complexe necesita personal şi mijloace materiale, pe care conducerea muzeului nu a reuşit să le obţină. Muzeul nici în al cincilea an al existenţei sale nu avea un buget anual iar pentru desfăşurarea activităţilor primea numai subvenţii, după împrejurări. Totuşi campania de explorare a materialului etnografic a continuat, cu intermitenţe, cauzate de lipsa fondurilor necesare. Călătoria de studii făcută de R. Vuia, în toamna anului 1924, la muzeele etnografice mai importante din Germania şi ţările scandinave, în primul rînd la Muzeul Skansen din Stockholm, a constituit un important îndreptar în munca de organizare a colecţiilor, de lărgire a profilului acestora.

Încă de la înfiinţare s-a prevăzut întregirea secţiei pavilionare, cu o secţie în aer liber, ,,un parc etnografic'', cum îi spunea R. Vuia : ,,Prin aducerea la îndeplinire a acestui plan, oraşul Cluj ar ajunge în posesia celei mai instructive întreprinderi pentru atracţia vizitatorilor, iar ţara ar cîştiga o instituţie, care i-ar face cinste în faţa străinului venit să ne cunoască [10]''. S-a constituit Comisia parcului etnografic,

---

[2] Gh. Dăncuş, *Sarcinile Muzeului etnografic al Transilvaniei în etapa actuală*, în ,,Anuarul Muzeului etnografic al Transilvaniei pe anii 1959–1961'', 1963, p. 4.

[3] T. Onişor, *Etapele de dezvoltare a colecţiilor Muzeului etnografic al Transilvaniei*, în ,,Anuarul Muzeului... pe anii 1957–1958'', p. 20.

[4] R. Vuia, *Muzeul etnografic al Ardealului*, Bucureşti, 1928, p. 31.

[5] T. Onişor, *Etapele de dezvoltare a colecţiilor...*, p. 28–53 ; T. Onişor, *Romulus Vuia*, în ,,Anuarul Muzeului... pe anii 1962–1964'', p. 269–301.

[6] R. Vuia, *op. cit.*, p. 18.

[7] R. Vuia, *Ţara Haţegului şi Regiunea Pădurenilor. Studiu antropo-geografic şi etnografic*, în ,,Lucrările Institutului de geografie din Cluj, 1924–1925'', Cluj, 1926, p. 35–152.

[8] T. Onişor, *Etapele de dezvoltare a colecţiilor...*, p. 32–34 în note.

[9] R. Vuia, *Muzeul etnografic...*, p. 29.

[10] R. Vuia, *Muzeul etnografic...*, p. 13.

https://biblioteca-digitala.ro

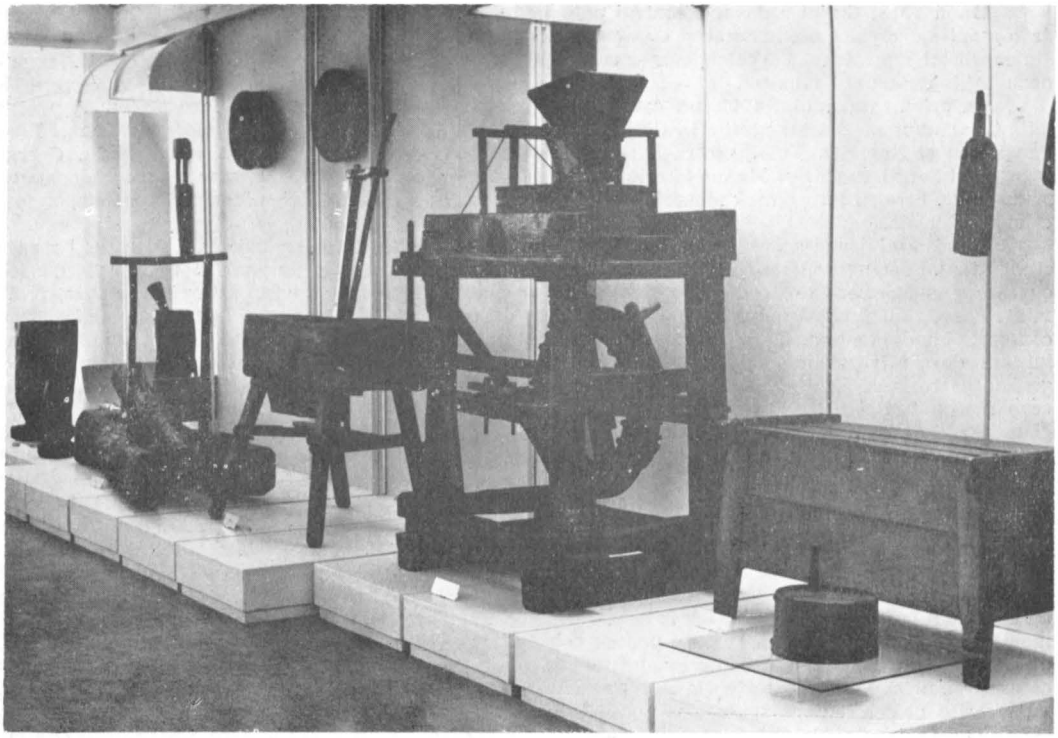

Aspect din expoziție — sectorul alimentar

al cărei președinte a fost savantul Emil Racoviță, cu concursul căruia s-a obținut terenul pentru organizarea parcului în 1929, cu o suprafață de 75 ha, situat în imediata apropiere a orașului, la Hoia. La stabilirea planului tematic, preferințele s-au îndreptat spre muzeul-parc, în care exponatele urmau a fi amplasate în teren descoperit, cu o textură laxă, care să evidențieze caracteristicile fiecăruia. Se preconiza funcționarea lui nu numai ca unitate culturală, ci și economică, ca un cartier al orașului, locuit, acesta, probabil, sub influența celor văzute la vechiul și importantul muzeu-parc Skansen, din Stockholm. E adevărat că un muzeu cu case locuite de oameni din zonele din care provin, în care se desfășoară variate activități productive, ar fi poate mai interesant și mai atractiv pentru masele de vizitatori, dar acesta nu e un principiu științific, iar locuirea grăbește distrugerea exponatelor, a construcțiilor, inventarului etc. Primul exponat achiziționat în anul 1929 a fost o casă moțească de la Vidra, județul Alba. S-au mai adus o gospodărie donată de comuna fruntașă Telciu, județul Năsăud, o șură maghiară de la Stana, județul Sălaj, o troiță de la Lupșa, județul Alba și o stînă din Poiana Sibiului, ca și o turmă de oi cu ciobanul lor. Construcțiile din parcul etnografic de la Hoia s-au distrus în timpul celui de-al doilea război mondial, scăpînd numai casa de la Vidra.

În perioada dintre cele două războaie mondiale, prin stăruințele depuse de directorul muzeului și harnicii colaboratori s-au realizat obiective importante. S-a creat un valoros fond documentar pavilionar, reprezentativ pentru toate domeniile culturii populare și s-au pus bazele secției în aer liber. E regretabil că această inițiativă nu a fost susținută, deoarece atunci se găseau prin sate mai multe case vechi, reprezentative, instalații tehnice țărănești, ateliere meșteșugărești. Valoarea lor documentară era apreciată de numeroși oameni de știință din acea vreme, preocupați îndeaproape de colecționarea și păstrarea celor mai prețioase vestigii culturale tradiționale. „*Trebuie să ne grăbim*, spunea Emil Racoviță, *să mai observăm ce mai rămîne de observat, să culegem ce mai rămîne de cules, căci mîine poate numai urme neînțelese vor rămîne din acele minunate așezări relicte, ce sînt martore aproape neschimbate a unui trecut ce numără multe zeci de secole, și pe care avem încă marele noroc de a-l putea cerceta pe materialul viu, dar și marea răspundere de a nu-l lăsa să piară necercetat*" [11]. Chemarea lui Racoviță este mai actuală

[11] E. Racoviță, *Etnografia. O disciplină a științelor naturii*, în „Transilvania", an. 59, iulie-august, 1928, nr. 7—8, p. 523.

https://biblioteca-digitala.ro

Interior din gospodăria din com. Telciu, jud. Bistrița-Năsăud

https://biblioteca-digitala.ro

acum decît atunci, deoarece satele se înnoiesc într-un ritm fără precedent, de la un capăt la altul al țării așa încît casele vechi au devenit rarități, iar obiectele tradiționale nu-și mai găsesc locul nici măcar în pod, ca mai demult.

Anii regimului democrat popular au marcat o fază nouă, deosebit de fructuoasă, pentru Muzeul etnografic al Transilvaniei, ca și pentru alte muzee de altfel. Într-o primă etapă s-au unificat colecțiile etnografice clujene și s-au organizat depozitele pe fenomene de cultură, începînd cu ocupațiile anexe, ocupații principale, ocupații specializate, pe categorii funcționale de produse, în cazul unor grupuri de obiecte mai mari, care impuneau o sistematizare a acestora, cum este cazul mobilierului țărănesc, ceramicii, obiectelor de bucătărie, textilelor de casă, pieselor de îmbrăcăminte, obiectelor în legătură cu viața spirituală etc. Au început achizițiile sistematice de obiecte, prin care s-a urmărit completarea lipsurilor documentare pe zone etnografice și fenomene de cultură. În anii 1945—1955 s-au făcut cercetări și achiziții în satele de pe platformele înalte ale Munților Gilăului, pe valea Someșului, în Maramureș, Țara Oașului, ținutul Năsăudului, Cîmpia Transilvaniei, Podișul Tîrnavelor, bazinul Trascăului, Țara Moților, Țara Abrudului, în Sălaj, Țara Oltului etc.[12]. Avînd în vedere profundele schimbări social-economice din viața satelor s-a pus un accent deosebit pe achiziționarea uneltelor folosite în variatele activități productive, în agricultură și păstorit, vînătoare și pescuit, lucrate de meșterii sătești obișnuiți și de cei din satele specializate. Odată cu acestea s-a luat și seria produselor, din trecut sau curentă. S-au completat lipsurile asupra portului popular din principalele zone de port, de unde se găseau în colecții numai piese izolate, nu costume complete, pe grupe de vîrstă, întregite cu piese ceremoniale, din gătelile de nuntă, înmormîntare etc. O atenție deosebită s-a acordat obiectelor din interioarele tradiționale, începînd cu textilele decorative și încheind cu piesele de mobilier.

Din anul 1956[13] s-a pus accentul pe achiziționarea exponatelor pentru secția în aer liber a muzeului[14]. S-a întocmit o primă variantă a planului tematic, pentru toate cele 75 ha obținute de muzeu în 1929. Diversitatea lor, atît de necesară amplasării exponatelor provenite din zone înalte accidentate, zone joase plane, zone deluroase etc. oferea posibilitatea organizării unui complex în aer liber, care să ofere o amplă și evocatoare documentare asupra culturii populare, prin tipuri zonale de gospodării, monumente ale arhitecturii populare, tipuri cronologice și zonale de instalații pentru prelucrarea diferitelor produse. ateliere meșteșugărești din sate specializate, construcții agricole din hotarul satelor, în cadrul unui sector etnobotanic, construcții pastorale din hotarul satelor, în cadrul unui sector etnozoologic.

Planul tematic al secției a fost restructurat, restrîns, în anul 1964, adaptîndu-se planului de sistematizare a terenului din Hoia, unde se proiectează construirea unor drumuri de acces spre cartierul industrial din nordul orașului și de la Baciu. În funcție de acestea s-a delimitat terenul, 15 ha care s-au îngrădit, și s-a început organizarea celor două sectoare mari : I. Tipuri zonale de gospodării și monumente ale arhitecturii populare, II. Instalații tehnice țărănești și ateliere meșteșugărești. Gruparea exponatelor pe categorii funcționale oferă posibilități de amplasare diferită a acestora în cadrul sectoarelor tematice. Pentru sectorul tipurilor de gospodării s-a stabilit o succesiune zonală a unităților pe circuit, care va evidenția atît elementele specifice, cît și pe cele comune, în modul de organizare a curților — arhitectura și planul caselor, a construcțiilor anexe, în organizarea interioarelor, în inventarul cît se poate de complet al uneltelor folosite în toate ocupațiile și al mijloacelor de transport obișnuite, din timpul iernii, pentru anumite produse etc. S-a prevăzut ca fiecare gospodărie să ofere o documentare cît mai amplă asupra comunei și chiar a zonei pe care o reprezintă în secție. În organizare s-au evitat aranjările expoziționale, plasîndu-se obiectele la locul lor obișnuit. Inventarul se va completa în timp și cu anumite piese de rezervă, pentru a înlocui pe cele expuse deteriorării. S-a pus accentul pe achiziționarea construcțiilor, mai expuse dispariției, mai greu de găsit, în majoritatea zonelor. S-a insistat, în mod deosebit, să se aducă construcții reprezentative datate, chiar dacă erau mai deteriorate, cum a fost și casa Preja, de la Galda de Sus, adusă și restaurată în secție cu concursul Direcției monumentelor istorice din București. Casa a fost restaurată, după cum reiese din inscripția de la intrarea în pivniță, în 1778 (RENOVATA PETRUS PRESA ANO 1778), fiind între cele mai vechi case țărănești păstrate, construită pe la 1650, de un iobag mai înstărit, mai învățat. Este datată și poarta de acces în curte, pe fruntarul căreia e scris : CURAVIT FIERII PETRUS PRESA ANO DOMINI 1781 DIE 8 MAIU, iar deasupra portiței a scris ORO, LABORO, SPERO, semn că erau prin satele transilvănene meșteri și țărani învățați, conștienți de latinitatea noastră.

Pe lîngă construcțiile gospodărești s-a prevăzut aducerea în secție a unor construcții obștești, obișnuite în mijlocul satului. Au fost transferate, cu concursul Direcției monumentelor istorice, trei biserici de lemn, dintre cele mai reprezentative pentru arhitectura țărănească în lemn. Între acestea e și biserica din Cizer, construită de o echipă de meșteri moți, condusă de Vasile Nicula Ursu-Horea, în anul 1773[15]. S-a prevăzut aducerea și amplasarea în centrul primului grup de gospodării, în curs

---

[12] T. Onișor, *Etapele de dezvoltare a colecțiilor...*, p. 54—64.

[13] Din acest an și pînă în 1970 a funcționat ca director Valer Butură, urmat, după pensionare, de Viorica Pascu (n. red.).

[14] T. Onișor, *Etapele de dezvoltare a colecțiilor...*, p. 65—66.

[15] V. Butură, *Secția în aer liber a Muzeului etnografic al Transilvaniei*, în „Anuarul Muzeului... pe anii 1962—1964", p. 4—72; V. Butură, *Un monument al arhitecturii populare transilvănene. Biserica de lemn din Cizer*, în „Anuarul Muzeului... pe anii 1959—1961', p. 323—338.

https://biblioteca-digitala.ro

de realizare, a unei primării, a unei case-şcoli sau şcoli vechi. Găsirea unor construcţii corespunzătoare e destul de dificilă, deoarece şcolile vechi s-au dărîmat, iar casele-şcoli sînt foarte rare şi nu confirmă suficient aceste funcţiuni. O casă-şcoală păstrată în Podgoria Alba Iulia are profilul specific caselor vechi din zonă şi planul adaptat acestei funcţiuni. Tinda şi camera în care locuia dascălul cu familia sa, au fost întregite cu o cameră mai spaţioasă, cu intrare din tîrnaţul cu arcade şi traforaje artistice.

În funcţie de teren, cu denivelări care impun ample lucrări de nivelare în vederea organizării curţilor, fiind afectat şi de alunecări ce periclitează construcţiile, s-a stabilit ca tipurile de gospodării şi construcţiile obşteşti să fie amplasate în două grupuri zonale. Un prim grup, în curs de organizare, ar reprezenta zonele din nordul şi estul Transilvaniei, iar un al doilea, pe un mic platou, cu teren mai stabil, prezentînd zonele din sudul şi sud-vestul Transilvaniei. S-au prevăzut 22 tipuri zonale de gospodării, care ar constitui un fond documentar de o importanţă deosebită, dacă vor fi înzestrate cu tot inventarul tradiţional specific, nu numai casele, ci toate construcţiile anexe, cămări, şuri, grajduri, coteţe, unelte folosite în toate ocupaţiile, în activităţiile casnice[16]. În secţie au fost aduse 7, din care 2 sînt în curs de organizare.

Sectorul instalaţiilor tehnice şi atelierelor meşteşugăreşti are exponatele grupate pe categorii funcţionale şi tipuri cronologice, pentru a ilustra, în limitele posibilităţilor, evoluţia tehnicilor de prelucrare a diferitelor materii prime şi produse ca : lemn, piatră, argilă, cereale, seminţe oleaginoase, postavuri ţărăneşti, piei etc. În sector se găsesc 24 exponate grupate astfel : 1. Instalaţii şi ateliere pentru prelucrarea lemnului ; II. Instalaţii pentru prelucrarea produselor agricole alimentare (2 mori şi 7 pive de ulei) ; III. Ateliere pentru cioplitul pietrii (1 exponat) ; IV. Case-atelier de olărit (2 exponate) ; V. Instalaţii pentru finisarea ţesăturilor de lînă şi case-atelier de cojocărit (3 pive de pănură) ; VI. Instalaţii şi ateliere pentru prelucrarea metalelor (2 fierării şi 1 şteamp) ; VII. Instalaţii complete (o moară cu vîltoare şi piuă de pănură), ce vor fi amplasate în punctele centrale ale sectorului. Avînd în vedere morfologia prea accidentată a terenului destinat sectorului şi dificultăţile întîmpinate în organizarea unor gospodării meşteşugăreşti complete, s-au organizat numai case-atelier, cu inventar specific şi anexele legate de practicarea meşteşugului, renunţîndu-se la prezentarea ansamblurilor gospodăreşti care nu sînt lipsite de interes.

Rezultatele cercetărilor efectuate au fost publicate parţial în cele 5 volume ale Anuarului Muzeului etnografic al Transilvaniei. Dar, cercetarea este numai o primă etapă în munca muzeografului etnograf angajat în organizarea unităţilor muzeale în aer liber. Greul începe după descoperirea lor, demontarea, reconstruirea, organizarea etc. Munci permanente necesită întreţinerea lor şi în această privinţă se impune înzestrarea unităţilor muzeale principale cu laboratoare corespunzătoare bunei conservări a exponatelor, aşa cum au muzeele mari cu acest profil din alte părţi. În completarea acestora se impune construirea unor depozite, care să asigure păstrarea stocurilor de rezervă şi chiar a exponatelor mai sensibile la umiditatea din timpul iernii, la temperaturi scăzute etc.

Muzeul etnografic al Transilvaniei, cu sprijinul organelor tutelare judeţene şi centrale a organizat manifestări complexe cu prilejul aniversării semicentenarului, pentru specialişti şi masele de vizitatori din oraşul Cluj. Noua expoziţie de bază, expoziţia specială cu tema „Cartea etnografică", mesele rotunde şi comunicările susţinute la sesiunea ştiinţifică au constituit prilejuri de învăţăminte, de schimburi de experienţă, pentru muzeografii de la muzeele din tot cuprinsul ţării şi etnografii din institutele de cercetări[17]. Încă de la înfiinţarea sa, activităţile desfăşurate în cadrul muzeului au fost un îndreptar şi pentru alte muzee etnografice. A fost o şcoală, întemeiată şi îndrumată cu multă competenţă de George Vâlsan, condusă efectiv de zelosul pionier al etnografiei noastre, Romulus Vuia. În anii de după eliberare, colectivul muzeului s-a străduit să realizeze obiectivele mai vechi, pe lîngă sarcinile ce-i reveneau muzeului în condiţiile noi.

Astăzi, aprecierile ce s-au adus muzeului cu ocazia jubileului vor constitui un îndemn pentru colectivul său în intensificarea muncii de cercetare şi colecţionarea obiectelor, a construcţiilor, deoarece în scurtă vreme nu vom mai găsi lucruri vechi prin sate, nu vom mai avea ce colecţiona, ori există obiective mult prea importante ca să le lăsăm să se piardă sub ochii noştri.

RÉSUMÉ

L'auteur, ancien directeur du Musée ethnographique de Transylvanie, présente les réalisations de ce musée, depuis sa fondation en 1922.

Son premier directeur, Romulus Vuia, a réussi à créer aussi en 1929, une section ethnographique de plein air au parc de Hoia, le premier musée de ce genre en Roumanie.

Après 1944, les deux sections-pavillonaire et en plein air — se sont beaucoup développées par les efforts scientifiques de son collectif et grâce à l'aide de l'Etat.

[16] V. Butură, *Secţia în aer liber...*, p. 49 ; V. Butură, *Muzeul etnografic al Transilvaniei. Secţia în aer liber*, Cluj, 1968, p. 17—46.

[17] S. Zderciuc, *Sărbătorirea semicentenarului Muzeului etnografic al Transilvaniei*, „Revista muzeelor", 6, 1972.

https://biblioteca-digitala.ro